

GRØNN OMSTILLING

Klimaendringene er reelle og farlige. De representerer en grunnleggende utfordring for vårt samfunnssystem og vår økonomi. Globalt er trusselen størst for fattige mennesker i utviklingsland, der værforandringer allerede gjør livsvilkårene vanskeligere. Klimakampen er derfor både et nasjonalt og globalt anliggende, og det innebærer en moralsk forpliktelse.

Norge skal jobbe både nasjonalt og globalt for at verden skal nå Parisavtalens enighet om å nå togradersmålet og helst begrense oppvarmingen til halvannen grad. Hjemme og ute skal vi være offensive for å gjennomføre et grønt skifte. Det følger naturlig av Høyres konservative tankegang: vi skal levere kloden videre til våre etterkommere i minst like god stand som vi overtok den. Når klimaendringer også er en trussel for samfunnet slik vi kjenner det, har vi en plikt til å gripe inn. Vi må forandre for å bevare.

Verden trenger fortsatt økonomisk vekst. Flere mennesker må få mulighet til å arbeide seg ut av fattigdom, slik også vi arbeidet oss ut av trangere kår. Fordi verdens befolkning øker, vil også flere mennesker ha voksende behov for mat og energi. Grønn omstilling handler derfor om å frikoble vekst fra utslipp. Med Høyre i regjering er den grønne omstillingen allerede i gang, med en økonomi som vokser samtidig som utslippene går ned. Norge har gode forutsetninger for videre omstilling, både takket våre naturressurser, bred oppslutning om betydningen av miljø og klima, et innovativt næringsliv med kompetente og omstillingsdyktige arbeidstagere og storslått urørt natur.

Vi lever i en tid med høy og akselererende endringstakt globalt. Utviklingen i digitalisering gir enorme muligheter, for eksempel gjennom autonom og utslippsfri transport, og utviklingen av ny sol- og vindteknologi. Dette gir næringsmuligheter vi knapt forstår omfanget av. Samtidig lever vi en tid med stort tap av biologisk mangfold globalt, og vi har begynt å merke hvordan klimaet endres også her i Norge.

Høyres klimaløsninger skal være fremtidsrettede, markedsbaserte og teknologidrevne. For å lykkes med en grønn omstilling, må det brukes kunnskapsbaserte virkemidler som stimulerer til og forenkler muligheten for å kunne velge grønne løsninger for den enkelte. Høyre skal ha ambisiøse, men realistiske mål, hvor det viktigste er at tiltakene bidrar til reelle utslippskutt.

Mer kunnskap og internasjonalt samarbeid: en forutsetning for bedre politikk

For å sikre de beste løsningene må vi ha et godt beslutningsgrunnlag. Slik vil vi også unngå dyre symbolforslag med tvilsom effekt. Samtidig handler vellykket klimapolitikk om å jobbe internasjonalt. Bare slik kan vi få globale og langsiktige løsninger som vil gjøre en stor forskjell.

Høyre vil:

- Prioritere tiltak med størst mulig reduksjon i klimagassutslipp per brukte krone, både på kort og lang sikt.
- Utarbeide en kommuneoversikt som viser hvilke kommuner som lykkes med hva i klimaarbeidet, og hva man må jobbe mer med.
- Fullføre utarbeidelsen av et økologisk grunnkart, og intensivere arbeidet med å kartlegge norske kyst og havområder.
- Bruke klimalovens mekanismer for å sikre åpenhet om resultatene av klimapolitikken.

- At Norge fortsatt skal ha en lederrolle i de internasjonale klimaforhandlingene.
- Videreføre Norges regnskogsatsing frem til 2030, og sterkere vektlegge samarbeid med næringslivet.
- Styrke Norges internasjonale satsing på fornybar energi, ved å øke overføringene til Norfund, og øke energibistanden til utviklingsland.
- Sikre Fornybar AS mandat til å investere i selskaper som utvikler fornybare løsninger, også i fremvoksende økonomier.
- Arbeide internasjonalt for likere CO2-prising.
- Legge til rette for at norsk vannkraft og naturgass kan bidra til utslippskutt i Europa.
- Sikre gode rammevilkår for fortsatt utbygging av vannkraft og oppgradering av eksisterende anlegg.

Ta vare på naturgrunnlaget: en sikkerhet mot værforandringer

God klimatilpasning handler om å ta å ta i bruk ressursene som naturen gir oss. Vi må sikre at naturområder forvaltes på en bærekraftig måte som balanserer hensynet til bevaring, friluftsliv, turisme og næringsinteresser.

Skogen i Norge og skogbruket har en sentral rolle i klimasammenheng. Skogene våre binder store mengder CO2 og produktene fra et bærekraftig norsk skogbruk erstatter fossile produkter som olje og kull.

Høyre vil:

- Fortsette den offensive politikken mot nydyrking av myr.
- Begrense planting av svartelistede arter som sitkagran
- Sikre allemannsretten i norsk natur.
- Tillate fri jakt, fangst og høsting av svartelistede arter.
- Videreutvikle Merket for Bærekraftig reisemål.
- Implementere sterkere reguleringer mot utslipp fra cruiseskip.
- Sikre en bærekraftig turistnæring som ikke sliter ned norsk natur.
- Vurdere tyngre vektning av miljøløsninger ved nye konsesjoner innenfor havbruk

Plastforurensning

Plastavfall som ikke håndteres på en ansvarlig måte, er et raskt voksende problem som forsøpler naturen, og særlig verdenshavene. Høyre ønsker en mer bærekraftig og langsiktig politikk for håndtering av plastavfall.

Høyre vil:

- At all plastemballasje på markedet i 2030 skal være resirkulerbar, i tråd med EUs plaststrategi. All unødvendig plastemballasje og bruk av plast må reduseres.

- Arbeide gjennom EU for å få en europeisk merkeordning for produkter med mikroplast, slik at forbrukerne får mulighet til å velge mikroplastfrie produkter.
- Jobbe for at man på sikt forbyr bruk av mikroplast i renholds- og skjønnhetsprodukter
- Stimulere til veivasking, som både bidrar til bedre luftkvalitet og mindre spredning av mikroplast fra bildekk, og undersøke muligheter for å rense bort mikroplast i avrenning fra de mest trafikkerte veiene på en kostnadseffektiv måte.
- Stimulere til utvikling av miljøvennlige alternativer til gummigranulater på kunstgressbaner.
- Utrede krav om mikroplastfilter på vaskemaskiner og tørketromler, med mål om innføring i 2021.
- Sikre gode innleveringsordninger for søppel fra hav- og strandrydding og trappe opp støtten til den frivillige innsatsen for renere hav.
- Jobbe for et internasjonalt plastfond, der midlene går til plastrydding i land som ikke har infrastrukturen på plass.
- Innføre krav om at dagligvarebransjen må tilby papirbæreposer som alternativ til plastposer.
- Gradvis erstatte plastemballasje med produkter basert på biomateriale som tre.
- Utrede muligheten til å utvide produsentansvaret slik at dette på sikt kan omfatte alle produkter.
- Norge arbeider internasjonalt for å redusere bruk av plast i klesprodukter som for eksempel fleece. Stimulere til økt bruk av naturlige, nedbrytbare og resirkulerbare råstoff i klesproduksjonen, som ull, bomull, lin, rayon og silke.

Grønnere næringsliv

Vårt største nasjonale ansvar for utslippskutt er ikke-kvotepliktig sektor. Høyre vil sikre langsiktige og forutsigbare ordninger som gjør det mulig for bedrifter å ha en økonomisk bærekraftig omstilling. Samtidig vil et grønt skifte være en forutsetning for fremtidig lønnsomhet. Høyre mener at både stat og kommuner skal bistå næringslivet gjennom å bruke de virkemidlene som ligger i offentlig sektor for å skape større etterspørsel etter miljø- og klimavennlige løsninger.

Norge er Europas grønne batteri og vil med sine naturgitte forutsetninger i vannkraften spille en viktig rolle i overgangen til fornybarsamfunnet. Kraftutveksling med Europa gir oss større forsyningssikkerhet og bidrar til kutt i klimagassutslipp. Som en av Europas største energinasjoner er det viktig at Norge opprettholder satsingen på vannkraft, og fjerner hindre for at Norge kan videreutvikle rollen som grønt batteri for Europa.

Høyre vil:

- Videreføre overføringen til Enova på et høyt nivå.

- Forsterke det grønne skattesiftet, med utgangspunkt i at økte avgiftsinntekter for klimagassutslipp skal gi en tilsvarende lettelse i personbeskatningen.
- La SPU investere i unotert infrastruktur for fornybar energi med samme krav til lønnsomhet som for andre investeringer.
- Gjennomgå hele virkemiddelapparatet og støtteordninger for omstilling i ikke-kvotepiktig sektor, for å sikre at det fungerer på mest effektiv måte.
- At klimahensyn må ligge til grunn som et eksplisitt kriterium for tildelinger av forsknings- og innovasjonsmidler der dette er relevant.
- Utrede bruk av biokull til å bedre jordsmonnet og lagre karbon.
- Arbeide for å skape markeder for videreforedling av biobasert avfall og restråstoff.
- Vurdere om bygg som tilfredsstillende miljøkrav, bør premieres gjennom egne incentivordninger.
- Stille klare klima- og miljøkrav i offentlige anbudsprosesser.
- Bidra til økt karbonopptak gjennom å legge til rette for mer skogplanting og –skjøtsel.
- Fjerne målet om 15 % økologisk landbruk.
- Stimulere til økt bruk av hydrogen for å redusere klimagassutslipp.
- Sikre ytterligere bevilgninger til Fornybar AS.
- Styrke forskning på utslippsreducerende tiltak innenfor landbruket.

Hav, marin og maritim sektor

Historien om Norge er historien om hvordan vi har brukt havet og forvaltet de enorme ressursene som finnes i sjødyppet. Vi er en av verdens fremste sjømatnasjoner og vi har en moderne handelsflåte som gir oss store inntekter ved å frakte varer miljøvennlig. Bærekraftig bruk av havet bidrar til å bevare miljøverdiene. Ensidig fokus på vern av enkeltområder fører ofte til overbruk av havområdene som ikke er vernet. Derfor er det viktigste at en størst mulig del av havområdene i verden brukes bærekraftig, og at vern benyttes på enkeltområder med høy naturverdi.

Dersom Norge skal nå målet om 40 % reduksjon i klimagassutslipp innen 2030, må skipsfarten være en del av omstillingen. I maritim sektor kan utvikling av nullutslippsløsninger også være en viktig konkurransefordel i årene fremover.

Norge har et stort potensiale for en sterkere satsing på havvind. Havvind blir stadig mer konkurransedyktig i kraftmarkedene og Norge har sterk kompetanse og tradisjon for maritime og offshore verdikjeder. En åpning og utvikling av et hjemmemarked kan bidra til teknologiutvikling og vil hjelpe norske kraft- og havvindleverandører til å posisjonere seg i det raskt voksende og globale havvindmarkedet.

Høyre vil:

- Prioritere hav i utenriks- og utviklingspolitikken

- Stimulere til satsing på flytende havvind, blant annet gjennom å utarbeide forskrift for åpning og tildeling av konsesjoner for havvind på norsk sokkel.
- Legge til rette for teknologiutvikling gjennom demoparker for havvind.
- Starte opp et nytt bistandsprogram for å hindre marin forsøpling og sikre bedre avfallshåndtering globalt
- At Norge skal arbeide for en global nullvisjon mot søppel i havet, fortrinnsvis gjennom FN.
- Starte utvikling av flere prosjekter for å sikre overføringskapasitet til Europa, slik at man kan ta i bruk vannkraftens regulerbarhet når det er behov og mulighet for det.
- Arbeide for at fiskeri og akvakultur tillegges større vekt i innsatsen for global matsikkerhet og bærekraftig matproduksjon.
- Utrede krav til null- og lavutslippsløsninger for maritime tjenester i alle nye olje- og gasskonsesjoner.
- Vurdere incentivordninger som kan elektrifisere fiskeflåten som opererer i og nær norsk farvann innen 2030.
- Stille krav om nullutslippsløsninger på alle offentlige fergeanbud, der teknologien tilsier det.
- Arbeide for en internasjonal standard for landstrøm for skip, og vurdere krav om landstrøm ved de største havnene og alle cruisehavner i Norge innen 2025.
- Være pådriver for at nødvendige regelverksendringer og infrastruktur for bruk av hydrogen for maritime fartøyer skal komme på plass.
- Utarbeide en felles standard for klima- og miljøkrav i norske havner
- Sette krav i alle nye konsesjonstildelinger til oppdrettsnæringen om bruk av miljø- og klimavennlige operasjoner, med mål om at alle nye oppdrettsanlegg og driftsfartøy for disse anleggene skal drives med nullutslippsteknologi på sikt.
- Innføre restriksjoner som forhindrer at cruiseskip som overskrider gjeldene utslippsgrenser får seile i norske farvann.

Grønne kommuner

Kommunene er sentrale i det grønne skiftet. Det er i kommunene beslutninger tas i nærhet til innbyggerne, og det er i kommunene man kan handle lokalt med globale ringvirkninger.

Høyre vil:

- At alle Høyre-styrte kommuner skal ha en klimastrategi med konkrete forslag om utslippskutt innen kommunevalget 2019.
- Stille krav til redusert matsvinn i kommunale tjenester som eldrehjem og skoler, i tråd med målet om å redusere matsvinn med 50 prosent innen 2030.
- Styrke offentlige sektors innkjøpskompetanse i forbindelse med miljø- og klimakrav i offentlige anbud.

- At det ved statlig medfinansiering av større kollektivsatsinger må stilles krav til fortetting ved kollektivknutepunkter og stasjonsnære områder.
- Stille krav til lademuligheter på alle nye nærings- og handlesbygg.
- Utrede krav til maksimum klimabelastning for alle nye bygg.
- Prioritere utslippsfrie biler i parkeringspolitikken.
- Vurdere gradvis, forutsigbar og incentivbasert innføring av utslippsfrie soner i storbyområder.
- Sikre at nye offentlige bygg holder nær nullenerginivå. I arbeidet med ny teknisk forskrift skal staten utrede klimaeffekt og livsløpskostnaden ved at alle statlige bygg skal være plusshus.
- Legge til rette for at kommuner bruker mest mulig tre i offentlige nybyggingsprosjekt.
- Stille krav om energimerke A i alle nye offentlige leiekontrakter, med en opptrappingsplan fra 2022 frem til 2025.
- At kommunene kartlegger omfanget av det lokale klimatilpasningsbehovet.
- Sikre et mer helhetlig avgiftssystem og konkurransenøytrale vilkår for resirkulerte produkter.
- Bruke "Klimasats" aktivt for å utløse flere klimatiltak i kommunene.
- Legge til rette for at kommunene kan utarbeide karbonbudsjetter som måler og viser aktivitetsdata knyttet til klimagassutslipp.

Transport

Transportsektoren er en av de største utslippskildene i ikke-kvotepiktig sektor. Norge ligger helt i front internasjonalt med å kutte utslipp, blant annet som en konsekvens av en offensiv elbilpolitikk. For at vi skal nå våre vedtatte utslippsmål er det avgjørende at vi viderefører en slagkraftig politikk.

Høyre vil:

- Ta i bruk ITS (intelligente transportsystemer) for å utnytte transportkapasiteten mer effektivt.
- At arbeidet med å redusere vedlikeholdsetterslepet på vei og bane skal inkludere klimatilpasning.
- Videreføre skattefordelene for el-bil når det gjelder engangsavgift og merverdiavgift for å nå 2025-målene.
- Sørge for en infrastruktur som gjør det mulig å benytte seg av el-bil fordelene i hele landet.
- Sikre maks halv pris for nullutslippsbiler i bomstasjoner, ferger og parkering.
- Vurdere å likestille biogasskjøretøy med el- og hydrogenkjøretøy
- Legge til rette for inkludering av biogass ved utbygging av energistasjoner.

- Legge plan for at norsk kollektivtrafikk er fossilfri innen 2025.
- Inkludere flere byområder i byvekstavtalene.
- Midlertidig øke vrakpanten for bil for å øke utskiftingstakten i bilparken.
- Ha en helhetlig strategi for forskning, teknologiutvikling og bruk av hydrogen som energibærer.
- Støtte overgang til bruk av fossilfri drivstoff og elektrifisering av flytrafikken.
- Stimulere overgang til elektrifisering av fritidsbåter.